

Солун 1925 чылдын август 31-де үнүп эгелээн

№ 191 (15165) ♦ 1993 чылдын октябрь 9, суббота Салтанат ач салган сагы 19:15 Салар өрттө 20 рубль.

Дүжүт ажаалдазы: байдал кандыгыл?

БЕЛЕТКЕЛДИҢ КОШКААНАН

Көдө черде чымыштыг база бир иш — күскү дүжүт ажаалдазы бо хуннерде кидин түлүк, хову-шөлдерге тараа культураларының кестирилгези уламчылавышаан.

нар база бар. мындагыларга Чаа-Хөл биле Чаа-Хөл хамааржыр. Чөөн-Хемчик районун ажил-агыйларындан чүгө «Тыва» совхоз кезип алып ужурут таразының ажаалдазын 65 хуу чегирип алган турда, ол-ла районун ажил-агыйлары «Хайракан», «Хорум-Даг», «Искара» — дүжүтүн 10-20 хуууну бо хуннерде ажаап алган бооп турар.

КЫЗЫЛЧЫЛАРГА

Почта шугуму-биле бистик «Шың» солунуну 1994 чылдың бирги чартында чагылдызаның өртө 3200, үш айда — 1600 рубль болгай. Ону амгы азы дурту-биле чугаалаарга, сентябрь айда турган өртөтериниң дөңсөпүн барылаалар салаан. Бир эвес ксир чылдың өртөтерин өзүлдесиниң байдалын барылаалаан болза, солуну үндүреринге керектик саазып, типография база почта чаргы-далдарын баш уаур санаан турган болза, ол оон-даа уаур болур ийик.

Хүннүн МЕДЭЭЛЕРИ

Чөөн-Хемчик районунун шугуу совхозтарында бо үгө чөлөр иштин шөлдерге тараа культуралары ажаап турган 23 тараа комбайнары октябрь 4-те Шыңчы холузуна шугуу 2600 га черде чадай үчкүн кызыл-тас, арбай, сула культураларын кыска зуусаада чыгыр чок ажаап алып дээр өлчө массалап үнүпкөн.

РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТИНИҢ ПАРЛАМАНТЫ АЛБАНЫҢ ДЫҢНАДЫ

Россия Федерациясының Президентиниң октябрь 7-де даразында Чардыктары үндүргөн: «Москва хоорайга боо-чепсектиг үймөкчө иктөөриниң дугайында», «Улус депутаттарының Москва Советиниң болган Москва хоорайда улус депутаттарының район Советтериниң бүрүн эгелдерин соксадырында дугайында», «1993 чылдың октябрь 3-4-те Москва хоорайга боо-чепсектиг күрүнө эргилдизин кы-ларының оралдыжыштыгына-рын уауулаарының үчөгөтө эрес-дилдик-биле өлчө келдериниң өг-бүдөлөрине болган кемсел-бертиген аламчалыктарга материалдык дугайында», «Крайларның, областларның, автономнот областның, автономнот округтарның, федералдыг уауур-дуалдыг зоо-райларның чагыргаларының даргаларын томуйлаарында болган албай-дуулаалар хостарының чуртунун дугайында», «Амгы үгө Шыңчы холузуна шугуу 2600 га черде чадай үчкүн кызыл-тас, арбай, сула культураларын кыска зуусаада чыгыр чок ажаап алып дээр өлчө массалап үнүпкөн.

УЕНИҢ НЕГЕЛДЕЗИНДЕН ЧЫДА КАЛБАЙН...

Култура албан черлериниң кыска белеткелин болган кем-херек үүлгедийшикнерин шегледир хемчеглерни райондук коллегия хуралына чугаалашкан.

Чурттагы чоңга өртөктиг ачы-дуза хемчеглеринден 460 муң рубль орудганы кирген. 238 тонна хөмүр-дагыг культурга одагыларында өөрчүтүп дүжүргөн. Шыңчы суурда ишти делгем, чырык, чылыг өрөөндөргин чаа икөө Култура бажынын болган эге чада школанын аяктыкан.

Мундыг корутканы болдурубас болза эки. Мал оорунга уаур бир дээштиг демисел — калдыг-даа чүдүн малдарга илдемдег хав, тапчалары болур. Бис ол ажалды ам-даа уламчылаар, мээ ору-биле демиселде ашты-тедилер бис.

Оон аныма, кижилерни сагымшыткы-биле, көчүтүп кыргы-дерзин өлүргөн кижилерге кезеге хемчеглери дык чымык, икымзындал олар кезесес, улам каржыланым, араганары боор-дур. Чыжээ, Эвдямыр Даржаа дээрн тапчыма кыргы-далдан от айтырарга, одум чок дээрге, ону каржи-лериники-биле бижектеп каан. Антон Монгуш, Борис Сава оларынч үлүгелдери база илдыг каржи-лерин, онза аймылдыг бооп турар.

ЧАА-ХӨЛ КОЖУУН ЧАГЫРГАЗЫНДА

ШАҢЧЫДА АЖААЛДА

Чөөн-Хемчик районунун шугуу совхозтарында бо үгө чөлөр иштин шөлдерге тараа культуралары ажаап турган 23 тараа комбайнары октябрь 4-те Шыңчы холузуна шугуу 2600 га черде чадай үчкүн кызыл-тас, арбай, сула культураларын кыска зуусаада чыгыр чок ажаап алып дээр өлчө массалап үнүпкөн.

БОАЗА КАТАП МӨӨҢНӨЛГӨН

«Тыва даг-дугу» комбинатты арылаа фабрикамы даг-дугу болбазырамы үндүрер талазы-биле азын жөүдүшкүндөгү ажаалда турар. Сентябрь бирөө-лөк 27-ге кезир арылаа фабрикамы 2962 тонна сортуу даг-дугун бугуртуп үндүргөн, оон-даа Үлө 2227 тонна даг-дугун кезир бугурткан. Ай эгизинен икөөлөк, кез-регелекчелерге 1615 тонна даг-дугун чүдүрүп коруткан.

ЧОЛААЧЫ ЭКЭЭНДЕЙ

Улау-Хем районда Түдүш Кезип-оол аттыг совхозта мунду көрүтүп чүдүрүп машина-нык чөлөкчөм Экээндөй Даржаанын ажалы, шынап-ла, мактанчыг Уш-Мөрүкү электерине Тел-Ыяш дээр черден чай, кыш чок туугу мыйжы өөрчүтүп кызымак ажилдап турар. Экээндөй Даржаанын машинамы үгөлөг деп чүбөөн черде ашыл карбын мен деп туугу проравы Дайычы Тө-мүр-оол чоргаарал-биле чугаалап өрөр чорган.

ЧАГАДЫЛГА - 94

Subscription form for 'ШЫҢ' newspaper with fields for name, address, phone, and payment details.

Октябрь 11—Россияның составына Тываның каттышкан хуну

САЙЗЫРАЛДЫ МАРГЫЖАР АРГА ЧОК

Россия Федерациясының (мурунда ССРС-ини) составына Тыва Арат Республиканың эки тура-биле каттышканын хуну вайраадан, акы-дундмалык чорутуун, аас-кежиктин, өөрүшкүнү байырдал кылдыр калбаа-биле демделеп эрттирип турган. Билдик турганы илалтыг иш.

рүнден төөгүге, амдыралга дүжүр арга чок меделелдер кылган ол кижилериниң аталдарын көдүрбөй, харында кудулаа турар деп чүбө-ин ултаза чогуур. Аңаа бодум хуума долу-зу-биле чөпшөрөжир аргам чок. Чагыржылар турганы шын, ону шугуу-чүдөкчөк өзү-биле көөрү чөптү. Ону хапы сайгарып, мындг турган, мик, мынчалза эки деп маргыла-жып, политиктиг айттыры кө-дүрүр дээр кангыг-даа соруг-та хөй-интиг алырда, бо хуну демделээр ужурут. Чүгө дээрге Россияның составына Тыванын каттышканы, хөй национал совет улус-биле ча-дычтыг өг-бүлөгө 49 чылдарын дүргүзүлдө ажилдап, чурттап келгенниче чагыржы-лар тура-даа, тыва улустун салым-чолуга ужур-дуалдыг болган. Мээң бо бодалмын Тыванын хөй саныг хамаатты-лары деткирине долау-биле бүзүрөп олур мен. Дурту-биле ажаалаарга акты ак дээр карон кара дээр болгай.

ренип, эртем-билг, мергежиди чедип алган, ажаалап, чурттап чор мен. Чүгө ону бижиш тур сен дээр болза, Тывага болган өскерилелериниң, чаар-тылгаларының херечиниң би-рээни болуруму. Бай-Тайгага төртүтүнген, өскен, аңаа күш-ажымчы нам-дарым эгелдеш. Оортан каш ижектен кийрей, 1944 чылда районга машина-техник-камы чок турган алды МЧАЭ турган. Билан дөрт эгэ школа, улусту бижикке өөрдүр 61 бөлүм, бир клуб ажил-дал турган. Электри чырынын, чагылгыг орук дугайында чугаа бенин турбаан. Ам кайы хире сайырап, жөжөнү-дир, ону билер бис. Борто ону төөгү-түн бижиш херээ чок. Бай-Тайгаңа эки-не кол байлаа — кижилер. Оларын иштинден делегейге, чуртка, республикага суратпай, ат-алдардыг эвэни эвес кижилер үткен. Ону чүгүн ачылыла чедип алган бис. Россияның составына Тыванын каттышканы, хөй национал совет улустарын деткирине дугайы-лыг, булагы херезинч би-рээни ол деп дөрт сөзгөрү алаар. Илалдыг чыргал-оол, башкы Арыя Алды-оол, Күш-ажымды Маадырлары Ураал Кандап, Дайырын Таан-оол ХЕРТЕК, «Шыңнык» корр.

Эрте-бурунгу түрк бижикти номчуур аргазын тыпканындан бээр 100 чыл оонга

II. КУЛТЕГИНГЕ ТУРАСКААТКАН УЛУГ БИЖИК

(Эгез №№ 188, 189, 190 «Шынаа»).

Өндүр чөп, суу ээ чок болбайн дээр.
Аз чонун уштан-баштап тургузуп каан
Ачыгы кижй Барс бег болган болчук.

Агаа кадым кылдыр думмамысты бердас.
Оон соонда өскөрүлгөн, катан өлдү.
Оон чону хөдөл болгаш куудар болду.

Кадрыкканы башты бурунгаар ажа дүжүп.
Хамык чонун минаар хондуруп тургустуус.
Аткара Кену-Тарманга дээр чедир барыл.

Эзелей чагырып, тургузуп каан төрөсик.
Эл-чуртуусун илдири азылдыг турган иргик.
Түрк, огуз беглери база чогу, димчлар!

Болчуны-ла өүү тирткан мерген каганым,
Болчумалдык эл-чуртууну мурунга
Бодун-на бралам бар кемин кылдым.

Аал-ораның-биле бурунгаар бир сөктүп.
Аткаар-дескээр ол-бо келип дымдырдым.
Барган-на чег бургузгө көргөн-билген

Баштай анаа кыргыз каян чурүүн сиблөөн
Балбал-кежээ тураскаалды тургустум.
Түрк чонун аям, алдары албатын дээр

Эл-чуртту, төрени хайырап бээр дээр.
Түрк чонун аям, алдары албатын дээр.
Дүжүлгө каян кылдыр мени олурту.

Ирик бай-шыдадым чонга олурбадым.
Иштинде — чеми чок, даштынды — леви чок.
Кээртенчег чөндөк чонуну бажынга олурдум.

Дүжүлгө каян болуп олурганымда.
Дүк-түмөн, чег быларан токтанган чон
Чадаг-хазы, элген-чалган чанып келди.

Оон соонда тенгериңи амчал-ачызыла
Олга-кежик, сүлде-чазан бар ужуң
Элчил олуп чыгаан чонуну дилеп кылдым.

Дөрт чүктү эзелей чурттаан чонуну
Дегерини оожутуруп чавырдим.
Оларын мен дайын эвес, эл-чол кылдым.

Она Умай бүткөндөгү деп мен казынын өөртүп.
Он харлында баштеги деп эр ат алдым.
Эр боду он алды харлыг тура, акым казынын

Култегин чадаг халдай кирди. Он-Тутукту.
Ону узун куяк хептиг баштыларын каттай тутту.
Оларларын куяк хептиг оонаалдырнын хаанга чедирди.

ДОМНААШКЫН (Болган таварылга)

Чонун кезип, шайлап ижиң.
Чорумал бооп кезип чоруур,
Ашак кижй шаанда шагда

Дергилен каан чүтөшкениң
Демги ашак боду чешкен.
Ийн хондуу келе уруг

Танымыр эр данза сууну,
Дүргөн халдай олтураал — деп
Дувурекээр илдин болган.

Айлаштыр тудуу алгаш,
Аараа кыстыг оорганчы,
Арай оожум аял-биле

Кастындыла көстүп чоруур
Кара-кара ийн мениг.
Чүтөшкениң чоруп кижй

Айлаштыр тудуу алгаш,
Аараа кыстыг оорганчы,
Арай оожум аял-биле

СОСУРГАКТАРГА

«Карактарлы» автомобиль

Япониянын «Мазда» дээр
автомобил корпорациянын
«специалтеринч» чогаалды

кадыр, ол терексел болу-ла
машинынч тормаоюн ажил-
даштылар.

Оргаадый-миллионер

Приморьеңи Уссурый тай-
гасында бир кижй хемчээл-
иниң талаай-биле турган

ниң бүдүрүлгө каттыжым-
шындын арга-мышы проду-
ктларын арга-мышы биле

Неделя иштинде кажыдыл

Замбияның сонгу талаанын-
да Чикагоде дээр бир суур-
да бугун неделениң кижжи-
лданы барлаан.

чилеринч халдашкыны б-
ла-
гаш чуртуну хамарышпас
чорунуң чарлаанын, чуртуну

АРАТТАР КУЗУ

Дуруаалар ажы-төлү
ыраа орука чорутуу-биле
ужудуп, чыскаал чуртуну

Амьдырадан чугаа

Чажам дээр эвес, чоруп-
тум. Мойнакым, Чүреклең
деп иттарын мени эдерип

КРОССВОРД

ДОРА ДУРГААР: 1. Чондан күрүне чымылдас. 2. Би-Хемде чег ады. 3. Тождуа жыл. 4. Жем уну, көк-шымтык чег.

САРЫГ ШАЖЫН КАЛЕНДАРЫ

Октябрь 11, эрги сан-биле
26, понедельник. Ай сымдыс-
тыг, ак 6 меңгилиг, довурак
олуттук, кенсүмээр ирик хуну.

Октябрь 12, эрги сан-биле
27, вторник. Кызыл-Караң
(Марс) сымдыстыг, сарыг 5
меңгилиг, демир олуттук, кы-
зыл пар хуну.

Амьдырадан чугаа

Чажам дээр эвес, чоруп-
тум. Мойнакым, Чүреклең
деп иттарын мени эдерип

Амьдырадан чугаа

Чажам дээр эвес, чоруп-
тум. Мойнакым, Чүреклең
деп иттарын мени эдерип

ШЫН ПРОГРАММА

ПОНЕДЕЛЬНИК

Октябрь 11 БИРГИ ПРОГРАММА «ОСТАНКИНО» канал 5.55, 9.00, 15.20, 21.20 Дамчылгалар программасы...

ВТОРНИК

Октябрь 12 БИРГИ ПРОГРАММА

«ОСТАНКИНО» канал 5.55, 9.00, 15.20, 21.20 Дамчылгалар программасы...

СРЕДА

Октябрь 13 БИРГИ ПРОГРАММА

«ОСТАНКИНО» канал 5.55, 9.00, 15.20, 21.20 Дамчылгалар программасы...

ЧЕТВЕРГ

Октябрь 14 БИРГИ ПРОГРАММА

«ОСТАНКИНО» канал 5.55, 9.00, 15.20, 21.20 Дамчылгалар программасы...

ПЯТНИЦА

Октябрь 15 БИРГИ ПРОГРАММА

«ОСТАНКИНО» канал 5.55, 9.00, 15.20, 21.20 Дамчылгалар программасы...

СУББОТА

Октябрь 16 БИРГИ ПРОГРАММА

«ОСТАНКИНО» канал 6.45, 15.20, 21.20 Дамчылгалар программасы...

ВОСКРЕСЕНЬЕ

Октябрь 17 БИРГИ ПРОГРАММА

«ОСТАНКИНО» канал 6.40 Дамчылгалар программасы...

КИНО

Октябрь 9-та «НАЙРАЛ»-да «Дутуржуу»

Тургуучулары: ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫН ДЭЭЛ СӨГӨЛҮ БОЛГАЧ ЧАЗАА «ШЫН» СОЛГУНУН РЕДАКЦИЯ КОЛЛЕКТИВИ

(Октябрь 11-ден 17-ге чедир)

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар... «ТЫВА» канал 17.30 Хуудгалар бийер...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар... «ТЫВА» канал 18.10 Мультифильм...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар... «ТЫВА» канал 17.50 Мультифильм...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар... «ТЫВА» канал 18.30 Мультифильм...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар... «ТЫВА» канал 18.30 Мультифильм...

ИИГИ ПРОГРАММА

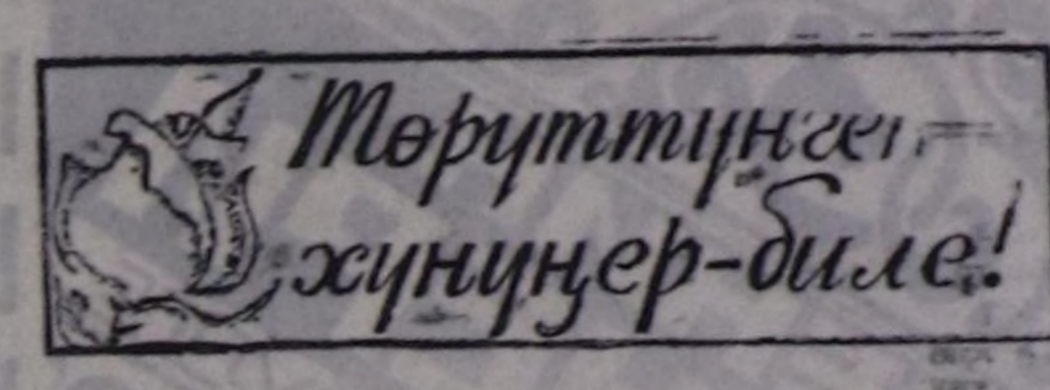
«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар... «ТЫВА» канал 18.30 Мультифильм...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар... «ТЫВА» канал 18.30 Мультифильм...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар... «ТЫВА» канал 18.30 Мультифильм...

Бистин авымыс, утбавыс Балан Өлкөс-ооловна ООРЖАК октябрь 12-де 65 харлаар...

Кезээде анык болурун, быжыг калдыкылды, өөрүшкүтү йерээ, мөгейливи.

АВАВЫСКА ТУРАСКААДЫГ

Белен эвес чурттаганчы Бергелери аяр эртин, Бежен бешти бедияге тел...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

ИИГИ ПРОГРАММА

«РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер, 8.20 Автомиг, 8.25 Неген турлар...

АГАР САНЫ: «Тыва сонбаш» № 36300

Тыва Республикасынын Парлаалга болгаш мездер министрствозунун чыныгы паралага мездерлиг чотугу оруун калгалар талыза болгаш Тывага хайгарал чотугу буртуктунген.